

Lukács Olga:¹

Püsök Sarolta: *Az Írás vonzásában (Bibliikai tanulmányok)*

Presă Universitară Clujeană Kiadó, Cluj-Napoca,

2017. 232 oldal. ISBN: 978-66-37-194-8.

<https://docplayer.hu/107962613-Pusok-sarolta-az-iras-vonzasaban-teologiai-tanulmanyok.html>

A szerzőtől megszokott igényességgel, magas szakmai tudással ajándékozza meg ez újabb kötetével ingyen, e-book formában az olvasót. Ha a Püsök Sarolta tudományos teológiai profilját nézzük, alapvetően a rendszeres teológia területével foglalkozik, így e bemutatásra kerülő kötet rendhagyónak bizonyul. Az előszóban ő maga fogalmazza meg, hogy miért tartja ezt a kötetét fontosnak: „...szükségszerű is a biblika teológiai kitekintés, hiszen becstelen volna az a rendszeres teológiai vizsgálódás, amely függetleníti magát a bibliai alapoktól, ezek vizsgálatától. A két évtizedes tanári és kutatói munka során gyűlt össze ez a válogatás a bibliai kutakodás eredményeként, amelyen a szűk szakmai körhöz tartozók természetesen azonnal érzékelhetik a rendszeres teológus sajátos munkamódszerének a



¹ Egyetemi docens, Kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző Kar, lukacso@yahoo.de.

nyomát. Az említett megközelítési mód elsődleges célja, hogy a Biblia nagy kérdéseinek kontextuális vizsgálatát követően a fő üzenetet a vizsgált korszakból áthelyezze a mába, újrendezze, kiemelve az időszerűség mércéjével, de ennek érdekében alkalmanként eltekint a biblikusoktól megszokott részletességtől.” (5.o.)

A kötet kilenc tanulmányt foglal magába 232 oldal terjedelemben. Ebből a két első tanulmány jelenti a nagyobb terjedelmet, 108 oldalt, míg a következő hat tanulmány ugyanazt a sémát követi, nagyszerű prédikációvázlatot is tartalmaznak, míg az utolsó tanulmány, műfaját tekintve a tudománynépszerűsítő műfajhoz tartozik.

Az első tanulmány:

1. Egy aranylap a Bibliából, avagy a történet, amely Kierkegaardot álmatlanná tette. (Genézis 22,1-14, a nagy próbatétel)

E tanulmányban érvényre jut a szerzőt megihletett nagy filozófus-lelkész Kirkegaard gondolatvilága, akinek a perspektívájából láttatja a témát:

Erről ezt vallja: „Az Ábrahám próbatételéről szóló bibliai történet közelebbi vizsgálatára Kierkegaard *Félelem és reszketés című filozófiai esszéje* „ingerelt”. (6. o.) A kutakodás eredménye a kötet első, terjedelmesebb tanulmánya, amelynek egyik végkövetkeztetése az, hogy a dán gondolkodót joggal nyűgözte le ez a történet, mert a Szentírás egyik „aranylapja”.

A dolgozat az exegetikai és biblika-teológiai vizsgálódásokra szorítkozik, de nem érinti a szövegkritikai módszer ingoványos talaját.

Ábrahám próbatételének megközelítését a történet két rendhagyó vonzata is megnehezíti. – írja a szerző. Először is az ószövetségi hitvilág talaján feltűnő ellentmondásként hat az a tény, hogy az az Isten, akit egyébként tilos volt emberáldozattal tisztelni, most a fiú feláldozását követeli. Másodszer az is elgondolkodtató, hogy éppen azt a gyermeket kéri Isten, akire a szülők oly sokat vártak, és aki az Ábrahámnak tett ígéret, áldás egyedüli letéteményese volna. Ilyenként a dolgozatnak a háttér pontosabb megértése végett a szerző külön exkurzusokban foglalkozik az emberáldozat, a égő áldozat és az istenfélelem kérdésével.

A téma kifejtése a bibliai történet hármasságát követi: A próbatétel/ kísértés – az út – valamint a tett helyén/az áldozat.

A tanulmány röviden bemutatja azokat az értelmezési lehetőségeket, amelyek a teológiatörténetben gyakran feltűnnek: *Typológiai magyarázat*; (50. o.), *Lelkigondozói magyarázat*; (51. o.) *A martyrium elidealizálása*; (51. o.) *Önazonosítás Ábráhámmal*. (52. o.)

Végül a tanulmány utolsó fejezete egy biblika-teológiai szempontból rendhagyó, de teológiai-történeti kérdésként hiánypótló fejezettel zárul: *Ábrahám alakja Sören Kierkegaard életművében*. A szerző a Kierkegaard-kutatások hozadékaként bemutatja az olvasónak a 19. századi gondolkodó Ábrahám-rajongásának lenyomatait, amelyet az az élettörténeti párhuzam magyaráz, hogy a dán gondolkodó az ősatyához hasonlóan egyedül rőtta a hitpróba útjait.

2. Kultuszkritika a kisprófétáknál

„A második tanulmány születését is megelőzte egy meghatározó tapasztalat, az a tény, hogy az egyházat az oda tartozó ember esendősége folyton eltorzítja, így valóban szükséges a rendszeres újrafarmálás, reform, amelyet építő, egészséges egyházkritikának, belső helyzetfelmérésnek kell megelőznie. Az ószövetségi prófétai irodalom, ezen belül az ún. kispróféták könyveiben érdemes volt kutakodni az egyházkritika, vallásgyakorlat modellje iránt. Az évezredes példákban bizonyos elemek kihullnak az idő rostáján, de akadtak örökérvényű kérdésvetetések is.”(6. o.)

A kultusz kérdése izgalmas vizsgálódást sejtet, hiszen egy valláshoz tartozó kultusz megmutatja a benne tisztelt istent, és tükrözi a népnek az istenismeretét.

A Bibliából egyrészt megismerhetjük a JHVH-kultusz sajátosságait, azt, hogy milyen a helyes istenismeretből fakadó istentisztelet. A Szentírásból másrészt arról is értesülünk, hogy az ószövetségi kultusz a gyakorlatban sokszor nagy ívben eltért a helyes, Istennek tetsző iránytól.

Az első fejezet bemutatja az ószövetségi kultuszt, szent helyeket (idők és cselekedetek) valamint a kultuszi személyeket, majd a rendszerezés és áttekinthetőség kedvéért a kispróféták korát és személyét is bemutatja röviden.

A harmadik valamint a következő négy (4.,5.,6., 7.) tanulmány főcíme akár az is lehetne, hogy *Műhelytől a katedráig és a szószékig*. A teológusok műhelye az íróasztal, ahol a héber és görög igeszakaszokat nagyító alá helyezi, filológiai pontossággal vizsgálja a szavak értelmét, a szövegek elsődleges üzenetét, a célcsoportot, a szerzőt és szerzői szándékot stb. Munkája akkor lesz teljes, ha az egyes kérdésköröket az egész Biblia összefüggésrendszerében próbálja elhelyezni, s végül a koronként módosuló értelmezési módokat felvonul-tatva kiemeli az örökérvényű, vagy a közössége számára éppen legidőszerűbb üzenetet. Az előkészítő műhelymunka után következik a gyakorlati teológia asztala, ahol a vallás-tanár lecketervet, a lelkesz prédikációvázlatot stb. készíti.”

A következő témákat fejti ki:

Az adós szolga – az elengedés, Mt. 18, 21-35. (112. o.) A bibliai szakasz műfaji behatárolását követően az egzegetikai rész tisztázza a „hogy valójában mit jelent a példázatbeli *adósság, tartozás* (οφειλε), ha azonos a bűnnel, akkor, mi tartozik a bűn fogalmához.”

Törvény és evangélium – Mt. 5, 17-19. (120. o.) A törvény és evangélium rövid summázása: „- a törvény arról szól, amit nekünk kell tennünk - az evangélium arról szól, amit Isten tett velünk.” után a törvény alaposabb kifejtése következik, majd Krisztusnak a kérdésre vonatkozó szavait (Máté 5,17 – 20) elemzi a szerző.

Gondoskodás – 1 Móz 1,28-30, (Jn 21,1-13.) (130. o.) A harmadik tanulmány harmadik alfejezete az isteni gondviselés és az ember istenképűségének, azaz a világhoz való helyes, felelősségteljes viszonyulásának a bibliai alapjait ismerteti.

A következő négy fejezetben, azaz a 4., 5., 6. és 7. fejezetben egy egy bibliai szakasz igehirdetésre történő előkészítésével találkozunk. A műhelymunka a következő alfejezeteket tartalmazza: 1. *Amit a textusról tudni kell – exegetikai / kortörténeti megértés*, 2. *A perikópa megértése - teológiai összefüggések feltárása*, 3. *Prédikációvázlat*, 4. *Példák, képek, szemelvények, aktuális történetek*, valamint 5. *További szempontok az istentisztelet alakításához*.

4. A sáfároknak az Úr visszatéréséig tartó szabadsága – 1 Korintus 4,1-5.

5. Találkozás a jövendő múltban megmutató Istennel – 2 Mózés 19,1-6.

6. Ha Krisztus, akkor szabadon szolgálók örvendő közössége – Filippi 2,1-4.

7. Pásztoroltnak lenni és pásztorrá válni – Máté 18, 12-20.

8. 5 Mózés 30, 15-20 egzegézise

Mai Dorkászok (223. o.) a kötetet záró, *kilencedik* tanulmány az előzőektől műfajilag kissé eltér, a tényfeltáró kutató munka az előzőekhez hasonló, de a kivitelezés azért más, mert az eredeti célcsoporthoz igazodik, akiknek a rövid tanulmányban összefoglalt előadás szólt. „A szövegalkész bibliai asszony története úgynevezett tudománypszerűsítő stílusban áll előttünk.” (7. o.)

A bibliatanulmány a nő-tanítvány, Tábiat, azaz Dorkász történetén (Ap. Csel. 9. rész 36-tól 42.) keresztül követésre érdemes példát mutat a narcisztikus, én-központú jelenkornak a dorkászi jellemvonások (nyitottság, adakozás, önzetlenség, hivatkozás nélkül is sokak ragaszkodását kiváltó élet) meggrajzolásával.

Püsök Sarolta könyvét örömmel ajánlom teológusok, vallástanárok és minden Szentírás tanulmányozásában érdekelt olvasó figyelmébe.